

Kort verslag Online leernetwerk

De betekenis van de handreikingen Mooi Nederland voor de Nationale Parken: naar gebiedsontwikkeling van binnen uit!¹

Op 28 maart 2024 organiseerde het Nationale Parken Bureau (NPB), in samenwerking met het Programma Mooi Nederland (NL) van het Ministerie van BZK, een online leernetwerk over de betekenis voor nationale parken van twee (van de drie) handreikingen die zijn verschenen in het kader van het perspectief Landbouw en Natuur. Te weten : Overgangsgebieden in transitie en Groen Blauwe DoorAdering (GBDA).

David van Zelm van Eldik, (coördinator Landbouw & Natuur bij Mooi Nederland, gaf een *overview* van het programma Mooi NL en de totstandkoming van de handreikingen. Handreikingen zijn instrumenten om de dialoog met betrokkenen te voeren. Hij duidde dat deze vooral zijn gericht op de ruimtelijke kwaliteit en het inzetten van ontwerp in de plannen in het landelijk gebied. Hoe krijg je meer kwaliteit? Via ontwerpend onderzoek worden keuzes gemaakt en komt de dialoog tot stand die de drie domeinen “economisch, sociaal-cultureel en ecologisch” raken.

Keimpe Wieringa van bureau Wing en begeleider van de werkgroep Overgangsgebieden N2000 (in opdracht van Programma Natuur van LNV en provincies) schetste dat overgangsgebieden geen doel, maar een middel zijn om natuurdoelen te bereiken. Hij gaf aan dat de overgangsgebieden in de context van Mooi NL ruimer gedefinieerd zijn. Beleidsmatig is de strakkere definitie zoals door hen omschreven in het eindrapport leidend. Hiervoor zijn en komen budgetten beschikbaar via de provinciale gebiedsprogramma's.

Keimpe vindt het van belang dat er gekoppeld aan de Handreikingen óók generiek ruimtelijk beleid van de overheid komt voor o.a. woningbouw en energievoorzieningen. Dit is nodig om ongewenste effecten te voorkomen: welke functies wil je straks wel/niet in de overgangsgebieden. Die generieke regels kunnen goed in de Nota Ruimte worden vastgelegd, zodat dit als beleidskader gebruikt kan worden door provincies en gemeenten.

Zijn algemene oproep: heb de urgente doelen van een gebied helder voor ogen en werk vanuit de identiteit en waarden van het gebied. Nationale parken zijn belangrijke partners en dragers van die waarden, en kunnen dat proces van onderop en van binnenuit faciliteren en aanjagen. Pak je rol en doe dit in samenwerking met andere gebiedspartijen, zoals agrarische collectieven!

Tot slot wijst hij op de mogelijkheid van de bestaande GLB-subsidie die je kunt aanvragen voor de N2000- overgangsgebieden om als (nieuw) samenwerkingsverband een haalbaarheidsstudie te verrichten, gebiedsprocessen op te starten, uitvoeringsmaatregelen te financieren etc. Meer info over de Regeling via <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2023-29658.html>

Diana Balster, projectleider van het thema Overgangsgebieden in transitie Mooi NL, schetste de leidende principes die als uitgangspunt dienden bij de opzet van de Handreiking. En hoe je de “ontwerp-bouwstenen” gekoppeld aan archetypen kunt toepassen in jouw gebied. Ook een Landschapsbiografie en/of een Landschaps Ecologische Systeem Analyse (LESA) kunnen hierbij mooie hulpmiddelen zijn. Het is belangrijk dat de gebiedspartijen zelf nauw bij de transitie van de overgangsgebieden betrokken zijn en met elkaar in gesprek gaan over hoe de doelen in hun gebied

---

¹ Met dank aan de suggestie van één van de deelnemers 😊

gehaald kunnen worden. Echte veranderingen komen immers van binnenuit. De handreiking helpt gebiedspartijen met inrichtingsconcepten (visualisaties) om te kiezen op welke ontwikkelingen zij gezamenlijk in kunnen en willen zetten. Als je de handreiking volgt, ontdek je welke mogelijkheden er zijn om de landbouw en de natuur in jouw gebied meer met elkaar in balans te brengen. Daarnaast geeft het aan welke instrumenten hierbij ingezet kunnen worden.

Wendy van der Horst en Delina Wilbrenninck (landschapsarchitecten bij BoschSlabbers) namen de deelnemers mee in de handreiking over Groen Blauwe DoorAdering (GBDA). Zij benadrukten dat liefde en betrokkenheid bij het landschap cruciaal is om effectief samen te werken aan een gebiedsproces. Met betrokken definiëren welke elementen/bouwstenen relevant zijn bij de uitwerking. Dat kan ook een thema als recreatie zijn. Benader de toekomst van een gebied vanuit de herkomstwaarden van het landschap.

In het panelgesprek werden ervaringen in drie studiegebieden gedeeld: Hollandse Duinen/landgoed Duivenvoorde, Weerribben-Wieden/Baarlingerpolder en Utrechtse Heuvelrug/buitengebied Amersfoort. De belangrijkste opbrengst/lessons learned voor deze studiegebieden zijn:

- Het vraagt iets van het uithoudingsvermogen bij betrokkenen, lang proces met soms ook (beleids) invloeden/nieuwe kaders van buitenaf;
- Door de inzet van ontwerpend onderzoek en het beeldend maken kunnen betrokkenen positief verrast worden. Beelden helpen! Inzichtelijk maken helpt bij het maken van keuzes. Een ontwerp bureau kan daarbij helpen;
- Betrek ook bewoners;
- Meerwaarde onafhankelijke rol nationaal park in het proces. Het nationaal park kan het verhaal over het gebied vertellen!
- De verschillende bouwstenen uit de handreikingen bieden inspiratie; en creëren ook een gemeenschappelijke taal
- Betrek een breed gezelschap en presenteer in samenhang. Doorgrond het eerst zelf goed
- Zoek naar gemeenschappelijkheid;
- Aanpak vraagt tijd en middelen. Keimpe Wieringa deed in dat verband een oproep aan de nationale parken: meld je bij de provincie! Die hebben geld hiervoor. Maak daartoe een uitvoeringsplan met concrete projecten.

Aan het einde van het leernetwerk schetste David van Zelm van Eldik de vervolgstappen. De handreikingen worden in de komende maanden toegepast in een aantal gebieden. Hierover wordt ook het gesprek gevoerd met een aantal nationale parken (nog te bepalen). Daaromheen wordt een leeromgeving gecreëerd waar iedereen aan kan deelnemen. Nader info daarover volgt t.z.t. Ook komen er werkplaatsen waar een bredere insteek met meerdere thema's wordt vormgegeven (IJsselVechtDelta en Foodvalley). Dit alles resulteert daarna in een voorontwerp van de Nota Ruimte.

Documentatie

De link naar de Handreikingen:

[8 handreikingen op gebiedsniveau \(mooinederland.nu\)](https://mooinederland.nu)

Eindrapportage werkgroep Overgangsgebieden N2000

[Eindrapportage Werkgroep Overgangsgebieden N2000](#)

De presentaties, eerder gedeeld, staan ook op www.nationaleparkenbureau.nl

Bijlage

De inhoudelijke chatberichten